



MAISEMASELVITYS POHJOINEN RANTEREITTI

26.9.2024
YYP / Oulun kaupunki

26.9.2024

MAISEMASELVITYS POHJOINEN RANTEREITTI

SISÄLLYSLUETTELO

1.	Tavoitteet ja lähtökohdat.....	2
2.	Maisemarakenne.....	3
3.	Kallio- ja maaperä.....	3
4.	Valuma-alueet ja pintavesien virtaus.....	4
5.	Maiseman kehitys.....	4
6.	Maisemakuva	6
	6.1. Näkymät merelle.....	6
	6.2. Merkittävät puut ja puuryhmät	8
7.	Maiseman kehitettävät kohteet	9
8.	Kulttuuriperintökohteet	10
9.	Viherverkosto ja kaavoitus	11
10.	Suosituksat maankäytölle	14
11.	Liitteet	15
12.	Lähteet	15

Kansikuva: Pohjoinen rantareitin alue, polku. Kuva: Oulun kaupunki

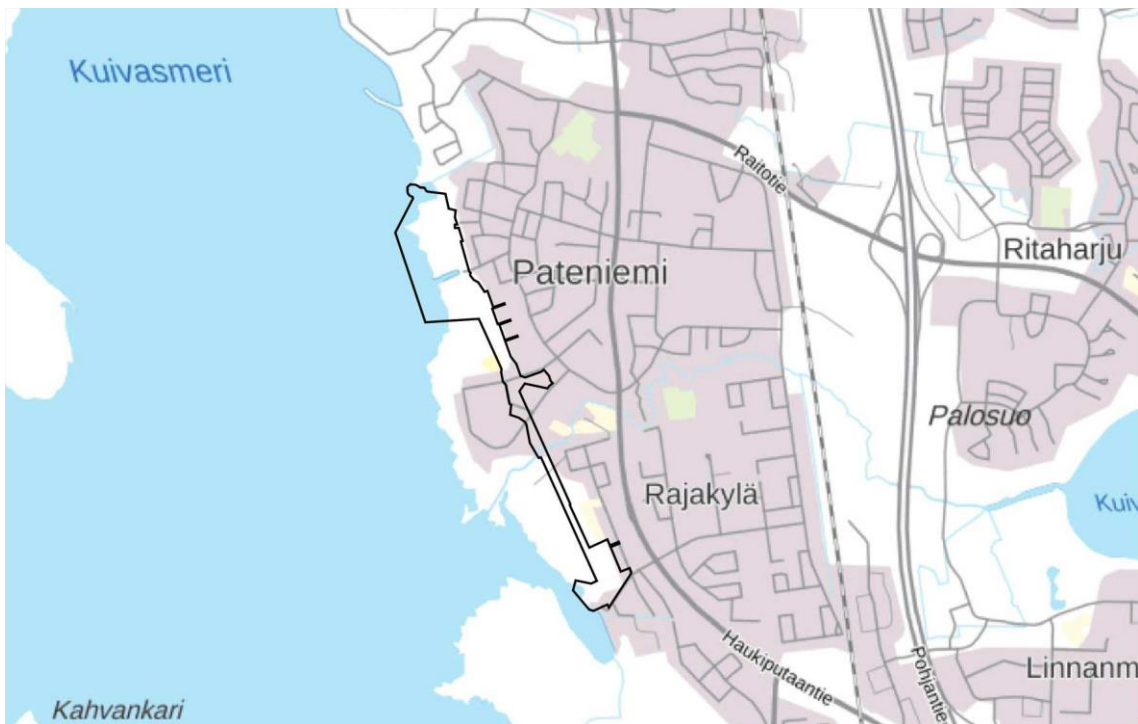
26.9.2024

1. Tavoitteet ja lähtökohdat

Maisemaselvitys on asemakaavatyön perusselvityksiä. Maisemaselvityksen tavoitteena on kartoittaa maisema-arvot sekä antaa suosituksia asemakaavatyölle. Maisemaselvitys pohjautuu alueelle tehtyihin maastokäynteihin, kartta-aineistoon ja lähtötietoihin. Maastossa on käyty ensin koko reitin alueella 29.5.2024 sekä tarkistuskäynnillä 3.9.2024 reitin pohjoisosassa.

Pohjoiselle rantareitille on koottu maisema-arvoihin liittyviä huomioita vuonna 2020 kaavoituksessa, joita on verrattu nykytilanteeseen ja otettu huomioon päivitettyä selvitystä tehtäessä. Työssä on hyödynnetty vanhoja karttoja ja ilmakuvia. Selvityksessä on lisäksi huomioitu Oulun viheralueverkosto ja luonnon monimuotoisuus, VILMO-suunnitelma sekä Uuden Oulun yleiskaava.

Selvitysalue sijoittuu Pateniemen ranta-alueelle. Selvitysalueen rajausta myötäilee ranta-alue ja kulkee Rajahaudan uimarannalta Pateniemen uimarantaan. Alueen halki kulkee itälänsuuntaisesti Kuivasoja laskien mereen. Alueen itäosa rajautuu suurelta osin asutukseen ja länsiosa merenrantaan. Karinkannan alueella on asutusta reitin molemmin puolin.



Pohjoinen rantareitin alue merkitty mustalla. GTK Maankamara

26.9.2024

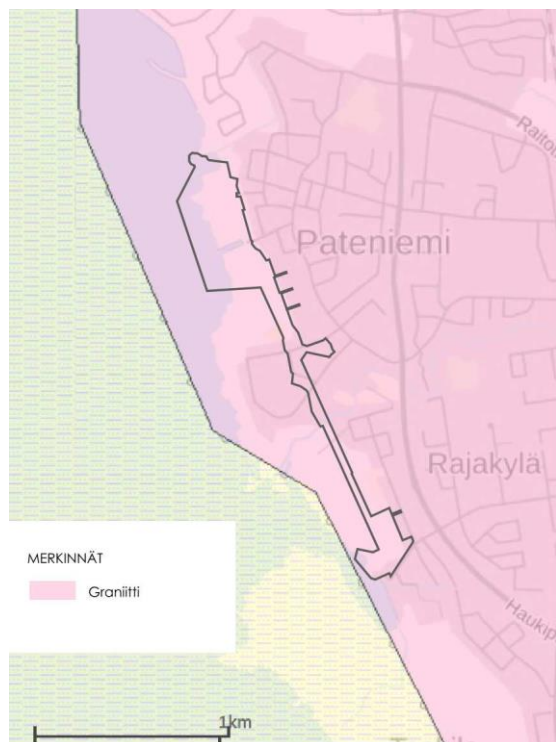
2. Maisemarakenne

Pohjoisen rantareitin alue on suurelta osin alavaa merenrannan aluetta. Karinkannan alueella on maastossa kangasharjanne ja Karinkannan asutus sijoittuu maaston korkeimmalle kohdalle. Alavimpia kohtia maisemassa ovat merenrantaniityt ja hiekkarannat. Maa viettää jonkin verran kohti Kuivasmeren aluetta. Lisäksi maisemarakenteessa erottuu Kuivasojan uoma. Maisemarakenne on esitetty kartalla Liite 1. Pohjoinen rantareitti.

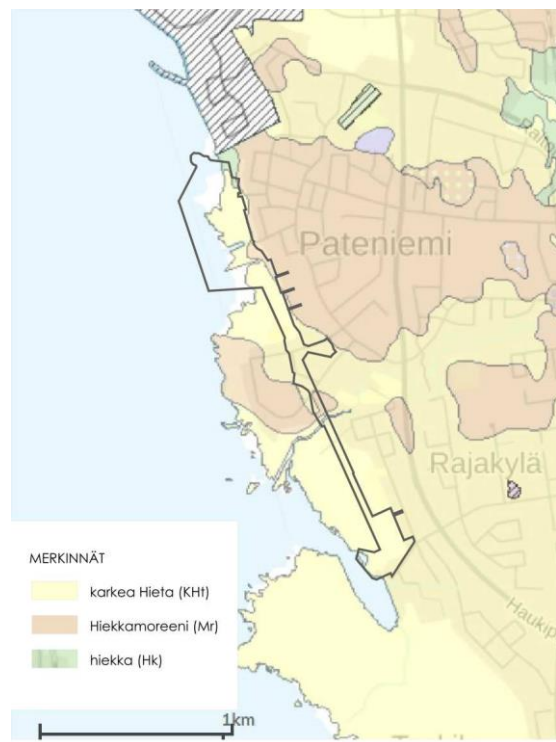
3. Kallio- ja maaperä

Alueen kallioperä on graniittia. Nuoremmat graniitit ovat iältään 1850–1790 miljoonaa vuotta ja ulkoasultaan tavallisesti punaisen eri sävyjä, melko karkeaa ja sisältävät melko vähän tummia mineraaleja. (GTK, Maankamara).

Alueen maaperä on suurelta osin karkeaa Hietaa (KHT) ja Karinkannan asuinalueella Hiekkamoreenia (Mr). Pateniemen uimarannan alueella maaperä on hiekkaa (Hk), (GTK, Maankamara). Happaman sulfidikerroksen esiintyvyys on Karinkannan rajaamalla puistoalueella todennäköinen ja Karinkannan eteläpuolella Rajahaudan sataman alueella erittäin todennäköinen. (Trimble Locus Cloud ja GTK, Happamat sulfaattimaat).



Pohjoinen rantareitti, kallioperä
Kartat GTK Maankamara



Pohjoinen rantareitti, maaperä

26.9.2024

4. Valuma-alueet ja pintavesien virtaus

Pohjoisen rantareitin alue rajautuu länsiosassa Kuivasmeren alueeseen, jonne maanpinnan kallistukset suurelta osin viettävät. Alueen rantaviiva on lähes kokonaan rakentamatonta luontaista rantaviivaa. Viheralueet kuten metsäiset alueet ja merenrantaniityt sijoittuvat meritulvan riskialueelle (VILMO, 2014). Reitin suunnittelussa tulee ottaa huomioon reitin mahdolliset vaikutukset alueen vesiolosuhteisiin. On riskinä ja mahdollista, että suunniteltava reitti haittaa luonnollista meriveden liikettä, padottaa tai muuttaa vesien virtauksia myös asutuksen puolella. Erillisessä luontoselvityksessä esitetyt viitasammakoiden kosteikkoalueet on syytä säilyttää ja mahdollinen kauempana sijaitseva reitin alueen ei tule aiheuttaa muuttuessaan haittaa viitasamakoita ympäröivien alueiden kosteustasapainolle.

Alueen itälänsisuuntaisesti virtaa Kuivasoja laskien Perämereen. Kuivasojan virtaa mutkitellen luonnontilaisenkaltaisessa uomassa. Uoma on säilynyt samankaltaisena ilmakuvatarkastelussa, mutta asutuksen läheisyydessä uoman rannoilla on havaittavissa eroosiota. Kuivasojan virtaamaa ei tule kasvattaa, sillä rantojen riski eroosiolle on edelleen huomattava. Suurella todennäköisyydellä Kuivasojan purkualue on happamien sulfaattimaiden esiintymisaluetta.

5. Maiseman kehitys



Ote ilmakuvasta 1939 Pohjoinen ratareitti, Oulun kaupunki

26.9.2024

Ilmakuvassa vuonna 1939 asutusta on ollut huomattavasti nykyistä vähemmän. Pateniemen tielinja on havaittavissa sekä tien molemmiin puolin sijoittuva nauhamainen asutus. Karinkannan alueelle on sijoittunut laajoja peltoalueita, jotka jatkuvat Kuivasojan eteläpuolelle. Maaperä on todennäköisesti ollut luontaisesti viljavaa, sillä tilat sijoittuvat vierekkäin. Rajatut pihapiirit muodostuvat useista erillisistä rakennuksista.

Rantaviiva on sijainnut huomattavasti nykyistä lähempänä asutusta ja maankohoaminen on selvästi havaittavissa ilmapäätävänä 2023 verrattuna. Metsäalueita on satama-alueen itäpuolella, Karinkannan länsiosissa sekä pohjoisosissa.



Ote ilmakuvasta 1999 ja 2017 Pohjoinen rantareitti, Oulun kaupunki

Pateniemen ja Karinkannan asuinalueet ovat rakentuneet suurelta osin nykyisen kaltaisiksi. Pellot ovat poistuneet viljelykäytöstä ja metsittyneet. Maisemasta on tullut suljetumpi lukuun ottamatta merenrantaniittyjä ja avoimia näkymiä merelle. Maankohoaminen on paljastanut uusia maa-alueita ja rantaviiva on siirtynyt etäämmälle, mikä näkyy verrattuna ilmapäätävänä 1999 ja 2017.

Nykyinen polkulinja erottuu jo vuoden 1999 ilmakuvasta, mutta on selvästi havaittavissa vuonna 2017. Nyinen polku haarautuu välillä merenrantaa kohti ja reitiltä on hyvät poikittaiset yhteydet Pateniemen asuinalueelle ja reitin saavutettavuus lähialueilta on erinomainen. Kuivasoja on säilyttänyt luontaisen linjansa ja mutkittelee alueen läpi itä-länsisuunnassa. Ilmapäätävä 2023 on sijoitettu maisemakuva kartan taustalle Liite 2.

26.9.2024

6. Maisemakuva

Pohjoisen rantareitin alue on maakohoamisrannikkoa. Tyypillisiä maisemakuvan piirteitä ovat rantametsät, merenrantaniityt sekä hiekkarannat. Asutusta on reitin itäpuolella sekä Karinkannan alueella. Reitin varrella on lähes koko matkalla merkittävää puustoa, mikä on tärkeää säilyttää retin molemmin puolin. Reitti on näin suojaisempi ja kytkeytyneempi rannan alueen kasvillisuuteen ja luontaiseen rantaviivaan. Merkittävät puut ja puuryhmät on esitetty kartalla Liite 2. Pohjoinen rantareitti, maisemakuva sekä valokuvin kohdassa 6.2.

Selvitysalueen itälänsisuuntaisesti virtaa Kuivasoja, joka muodostaa maisemassa merkittävän solmukohdan. Sillalta aukeaa näkymät Kuivasojalle, joka virtaa metsän keskellä. Kuivasojan varsi on suljettua maisematilaa, joka muodostuu lehtometsästä ja kuusivaltaisesta tuoreesta kangasmetsästä (Länsi-Patelan rantareitin luontoselvitys, 2020).

Nykyisellä polulla on havaittavissa avoimen ja suljetun tilan vaihtelua, mikä tuo reitille elämyksellisyyttä ja estetiikkaa. Reitti sopii sekä kävelyyn että pyöräilyyn ja polulla on mahdollista kulkea ympäristöä ja maisemaa tarkkaillen. Polku palvelee jo nykyisellään virkistyskäyttöä mahdollistaen lähellä asuville ihmisille paikan ulkoilulle, luonnon tarkkailulle ja liikunnalle. Alueen maiseman erityispiirteet sekä näkymät merelle on esitetty kartalla Liite 2. Pohjoinen rantareitti, maisemakuva.

6.1. Näkymät merelle



Kuva 1. Rajahaudan venesatama



Kuva 2. Rajahaudan veneenlaskupaikka

26.9.2024



Kuva 3. Näkymä Kuivasojan laskiessa mereen



Kuva 4. Rantakaislikkoa meren rannalla, Kuivasojan varrella kulkevan polun päässä



Kuva 5. Näkymä merenrantaniitylle



Kuva 6. Näkymä horisonttiin ja merelle



Kuva 7. Näkymä merelle koivikon lomitse



Kuva 8. Näkymä Pateniemen uimarannalta

26.9.2024

6.2. Merkittävät puut ja puuryhmät



Kuva 9. Puita asfaltoidun pysäköintialueen ja tien rajalla



Kuva 10. Kuusia kevyen liikenteen vieressä



Kuva 11. Haaparyhmä koivujen takana



Kuva 12. Kuusi Kuivasojan sillan läheisyydessä



Kuva 13. Maisemamäntyjä sillan läheisyydessä



Kuva 14. Maisemamäntyjen porttiaihe niityllä



Kuva 15. Maisemapuita tontin rajalla



Kuva 16. Rantapuusto Pateniemen uimarannalla

26.9.2024

7. Maiseman kehitettävät kohteet

Kehitettävät kohteet sijoittuvat maisemassa pääasiassa nykyisen maanalaisen putkilinjan alueelle sekä asutuksen rajaamalle puistoalueelle, jotka on esitetty kartalla Liite 2. Pohjoinen rantareitti, maisemakuva.



Kuva 17. Taimikkoo putkilinjan alueella, kevyen liikenteen vieressä



Kuva 18. Taimikkoo putkilinjan alueella, polun varrella

Nykyisen reitin vierellä kulkee maanalainen viemäri linja, jonka alueella kasvaa lähinnä koivun taimikkoo. Aluetta voidaan kehittää niin, että taimikon ero ympäröivään metsikköön tasoittuu ajan kuluessa. Tavoitteena on, että säilytettävä reunapuusto ja reitillä oleva aukko ovat maisemallisesti ehjä kokonaisuus. Puustoa voi olla aivan reitin lähelläkin.



Kuva 19. Asutuksen rajaama niittyalue, jossa kulkee nykyinen polkulinja



Kuva 20. Asutuksen rajaama niittyalueen osa, jossa kasvaa taimikkoo

Karinkannassa asuinalueiden rajamaa niittymäistä aluetta tulee kehittää edelleen niityksi, jossa säilyy muutamia puita ja puuryhmiä. Karinkannan alueella on lisäksi tärkeää säilyttää avoimet näkymät. Niittyä rajaavat tonttien lähellä osittain kasvavat laajemmat puustoiset alueet, jotka säilytetään suojapuustona tonteille.

26.9.2024

8. Kulttuuriperintökohteet

Pohjoisen rantareitin selvitysalueelle ei sijoitu valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita. Alueella ei ole valtakunnallisesti merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä (RKY). Pohjoisessa selvitysalueen läheisyydessä sijaitseva Pateniemen sahayhdyskunta (RKY) jää selvitysalueen ulkopuolelle. (Museovirasto, tarkistettu 8/2024) Alueella ei ole rakennusperintörekisterin mukaisia suojeltuja rakennuksia (tarkistettu 8/2024). Paikallisesti arvokas on asuinrakennuskohde Korttitie 24. Korttitien kohde sijoittuu Pateniemen uimarannan läheisyyteen, mutta on selvitysalueen ulkopuolella.

Pohjoisen rantareitin tarkemman suunnittelun yhteydessä tulee varmistaa arkeologisen kulttuuriperinnön osalta tilanne sekä tarve maastoselvitykselle museoviraston vuoden 2019 lausunnon mukaisesti. (Yhdyskuntalautakunta 4.6.2019).



Irtolöytöpaikka, Pateniemi, Museovirasto

Alueella on ollut historiassa asutusta ja selvitysalueella on irtolöytöpaikka sekä alueen läheisyydessä on merkkejä historiallisista asuinpaikoista. Pateniemen uimarannan läheisyydessä on irtolöytöpaikka, nimellä Pateniemi, josta on löydetty aluksen kaaren osa. (Museovirasto, tarkistettu 08/2024). Pateniemen uimaranta kuuluu selvitysalueeseen.

26.9.2024

9. Viherverkosto ja kaavoitus

Selvitysalue on asuinalueita ja virkistysaluetta VILMO-suunnitelman kartalla. Pohjoisen rantareitin alue muodostaa pohjoiseteläsuuntaisen viheryhteyden, jonne on esitetty virkistysyhteystarve Karinkannan rannan puoleiselle alueelle. Luontoselvityksen mukaan ranta-alueen luonnon monimuotoisuuden kannalta on suositeltavaa jättää ranta-alue mahdollisimman pitkälti rakentamatta (Länsi-Patelan rantareitin luontoselvitys, 2020). Ranta on suurelta osin rakentamatonta luontaista rantaviivaa.

Kuivasoja muodostaa ekologisen vesiyhteyden merelle ja meren rannan alueella on lisäksi tärkeä ekologinen yhteys (sininen katkoviiva). Koko viheralue on meritulvan riskialuetta. Vesistö- ja viheryhteydet ovat osa selvitysalueen ulkopuolelle jatkuvaa siniviherverkostoa.

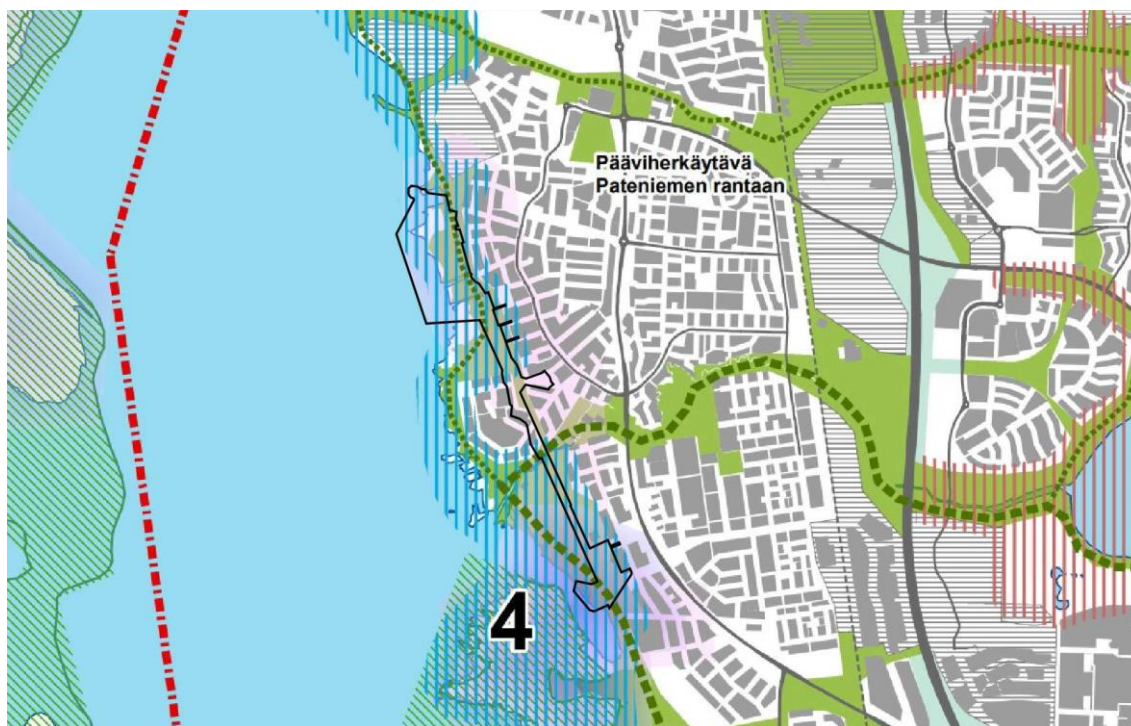
Tärkeimpiä paikallisia ekosysteemipalveluita ovat lähivirkistys, merenrantamaisema, arvokkaat elinympäristöt ja vedenkierto. Virkistyskäyttöä edistävät esteettiset avautuvat näkymät merelle sekä suljetun ja avoimen tilan vuorottelu. Alueella on mahdollista kehittää virkistyskäyttöä ja parantaa ihmisten mahdollisuutta luontokokemukseen arkiympäristössä.

Alueelle sijoittuvat Rajahaudan uimaranta sekä Pateniemen uimaranta. Alueen läheisyydessä on lisäksi Rajahaudan venesatama. Alueella on Karinkannan palstaviljelyalue Hämäläisentiellä ja metsäalueilla voi olla lisäksi kerättäviä marjoja tai sieniä.



Ote kartasta Viheralueverkosto, Pohjoisen rantareitin alue. Selvitysalue rajattu mustalla. VILMO-suunnitelma 2014.

26.9.2024



Ote kartasta Luonnon ja maiseman suositukset maankäytölle, Pohjoisen rantareitin alue. Selvitysalue rajattu mustalla. VILMO-suunnitelma 2014.

Selvitysalue on osa Merenrannan viherakselia, joka on keskeinen osa Oulun kaupunkialueen viherverkostoa. Viherkehä kulkee selvitysalueen eteläosan ja Kuivasojan kautta kohti Kuivasjärveä. Pääviherkäytävä jatkuu kohti pohjoista. Meren rantavyöhyke voidaan katsoa pohjoiseteläsuuntaiseksi ekologiseksi yhteydeksi ja Kuivasoja rantametsineen itälänsisuuntaiseksi ekologiseksi yhteydeksi (Länsi-Patelan rantareitin luontoselvitys, 2020).

Alue kuuluu VILMO-suunnitelmassa luokiteltuun Perämeren rannan alueeseen. Alueelle tyypillisiä piirteitä ovat merenrantaniityt, tuuli- ja rantakerrostumat, tulva-alueet, arvokkaat luontokohteet, maankohoamisrannat ja sukkessorannat. Pohjoisen rantareitin alueella on lisäksi avointa merenrantamaisemaa ja suurelta osin vapaa rantaviiva, mikä tarjoaa yhteyden vesistöihin sekä mahdollisuuden virkistäytymiseen. Vesistöjen virkistyskäyttö on riippuvainen pääsystä vesistön äärelle. Vapaat rantaviivat ovat lisäksi tärkeitä luonnon monimuotoisuuden kannalta.

Pohjoisen rantareitin alueelle sijoittuu VILMO-suunnitelmassa uhanalaisuuskeskittymä sekä alueen eteläpuolelle luonnon monimuotoisuuskeskittymä. Länsi-Patelan rantareitin luontoselvityksen 2020 alueella lähellä nykyistä polun linjaa ei havaittu luonnonsuojelulailla, metsälailla tai vesiläilla suojeltuja luontotyyppejä. Luonnontilaisen kaltaiset lehdot, jotka on luokiteltu vaarantuneiksi (VU) suositellaan jättämään rakentamisen ulkopuolelle. Lintulajeja alueella on runsaasti. (Länsi-Patelan rantareitin luontoselvitys, 2020). Pohjoisen rantareitin alueella on lisäksi viitasammakoiden elinympäristöjä, joista tiedot erillisissä selvityksissä.

26.9.2024



Ote kartasta Uuden Oulun yleiskaava 2016. Selvitysalue rajattu mustalla.

Voimassa olevassa yleiskaavassa alueella on pientalovaltaista asuntoaluetta AP ja virkistysaluetta V ja V/s. Kevyen liikenteen pääreitti kulkee alueen läpi pohjoiseteläsuuntaisesti. Rajahaudan uimaranta, venesatama ja veneväylä näkyvät yleiskaavassa. Virkistysalue on varattu yleiseen virkistys- ja ulkoilukäyttöön. Alueen osalla on sallittua virkistys ja ulkoilua palveleva rakentaminen. Virkistysalueilla muuhun mahdollisesti maisemaa tai virkistysmahdollisuuksia vaarantavaan toimintaan on saatava MRL 128 §:n mukainen maisematyöluupa.

Kuivasojan varrella luonnonmukaisena säilytettävä virkistysalue V/s varataan yleiseen virkistys- ja ulkoilukäyttöön sekä opetuskäyttöön. Alueella on erityisiä ympäristöarvoja, jotka tulee säilyttää. Virkistys- ja ulkoilukäyttöä palveleva rakentaminen on sallittu siten, etteivät luonnonolosuhteet muutu kohteessa.

26.9.2024

10. Suositukset maankäytölle

Pohjoisen rantareitin alueen ympäristö luo mahdollisuudet kehittää reitistä edelleen mielenkiintoinen kävely- ja pyöräilyreitti vaihtelevassa ympäristössä. Nykyinen polkulinja kulkee alueen läpi ja toimii ulkoilureittinä. Uuden reittilinjauksen tulisi noudattaa nykyistä aukkolinjaa, jotta reuna-alueiden kasvillisuus säilyisi. Reuna-alueet tulee jättää mahdollisimman koskemattomiksi ja säilyttää nykyiset viheryhteydet sekä merkittävät puut ja puuryhmät.

Viheralueet ovat alavaa meritulvan riksialuetta, mikä on syytä tiedostaa alueen kehittämisessä. Vesiolosuhteiden ja veden luontaisten reittien tulee säilyä ympäröivillä luontoalueilla erityisesti merenrantaniityillä. Maastossa on luontaista pienipiirteistä korkeuksien vaihtelevuutta. Uusi reitti tulisi sovittaa nykyisiin korkeuksiin ja tasaus toteuttaa mahdollisimman lähelle todellista maanpintaa. Vaihtelevaan maastoon toteutettava reitti tulisi olla ehjä kokonaisuus maisemassa.

Polkulinjan läheisyyteen sijoittuu paikoin maanalaisia putkia, joiden alueella kasvaa nykyisin lähinnä koivujen taimikkoa. Mikäli maanalaisen viemäriinjan alueella taimikkoa säilyy, maisemaa hoidetaan niin että ero ympäröivään maisemaan tasoittuu. Erityisesti Kuivasojan sillan ylitys on maisemallisesti merkittävä paikka, joka tulee huomioida mahdollisen uuden sillan sijoittelussa ja suunnittelussa näkemät huomioiden. Mahdollisen uuden sillan rakenteiden tulee sopia ympäröivään maisemaan, niin että maiseman arvot säilytetään.

Karinkannassa asuinalueiden rajamaa niittymäistä aluetta tulee kehittää edelleen niityksi, jossa kasvaa muutamia puita ja puuryhmiä. Karinkannan alueella on tärkeää säilyttää avoimet näkymät. Niittyä rajaavat tonttien lähellä osittain kasvavat laajemmat puustoiset alueet.

Reitin varrella on useita avoimia ja erityisiä näkymiä merelle, mikä tekee reitistä miellyttävän ja vaihtelevan erityisesti sulan maan aikaan. Talvella reitin näkemäaukoilla voi olla kova tuuli mereltä ja mahdollisesti ainakin heikoilla sääolosuhteilla reitti sopii hieman tavallista heikommin päivittäiseen talvipyöräilyyn, mikä tulee huomioida alueen kehittämisessä ja kunnossapidossa. Polku mahdollistaa lähivirkistykseen jo nykyhetkellä, joten käyttömahdollisuudet virkistykseen, luonnon tarkkailuun ja liikuntaan tulee säilyttää ja mahdollisesti kehittää tulevaisuudessa.

26.9.2024

11. Liitteet

Liite 1. Pohjoinen rantareitti, maisemarakenne

Liite 2. Pohjoinen rantareitti, maisemakuva

12. Lähteet

GTK, Maankamara: [Maankamara \(gtk.fi\)](https://gtk.fi)

GTK, Happamat sulfaattimaat: [Happamat sulfaattimaat \(gtk.fi\)](https://gtk.fi)

Oulun viheralueverkosto ja luonnon monimuotoisuus VILMO, 2014

Uuden Oulun yleiskaava, 2016

Länsi-Patelan rantareitin luontoselvitys, 2020

Museovirasto, Kulttuuriympäristön palveluikkuna: [Kulttuuriympäristön palveluikkuna \(kyppi.fi\)](https://kulttuuriymparisto.fi)

Museovirasto, Rakennusperintörekisteri: [Kulttuuriympäristön palveluikkuna \(kyppi.fi\)](https://kulttuuriymparisto.fi)

Museovirasto, Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY:
[RKY](#) [u](#) [Kohdetiedot](#)

Yhdyskuntalautakunta, 2019, Pohjoinen rantareitti yleissuunnitelman hyväksyminen,
OUKA/6626/10.03.01.01/2018, Yhdyskuntalautakunta 4.6.2019 § 347